

Kristianstads
kommun

Skottenborg före tillbyggnad. Källa: Regionmuseet Skåne

Skottenborg - en överlevare

Skottenborg omtalats ofta som Kristianstads äldsta hus. Om det verkligen stämmer är inte helt fastställt, men troligen uppfördes de första delarna redan under 1610-talet. Då låg huset precis utanför den södra stadsporten och inte inne i staden – som invånarna i andra hus som gör anspråk på att vara de äldsta gärna betonar.

Om Skottenborg

Huset finns upptaget på en karta från 1645. Dessutom finns det med i en bouppteckning från mitten av 1600-talet efter borgmästaren och hospitalsföreståndaren Thomas Andersen Skotte. Möjligen var han av skotsk härkomst och den som gav huset sitt namn. Från början var det bostad åt hans svärfar, Jens Rasmussen, som var Christian IV:s byggnadsskrivare under medan staden byggdes upp. I bouppteckningen efter Skotte 1653 står det om huset som "kaldis Skottenborg tuende woninger", dvs huset som "kallas Skottenborg med två våningar".

Under åren uppger olika källor att huset har rymt bland annat byggnadskontor, krog, tull, vakthus, mjölnarbostad, museiexpedition och bostad till museichefen.

Under den korta tid som staden var åter under danskt styre 1676–78, dvs under det Skånska kriget, var huset vaktbyggnad. På svenska bataljbilder från tiden är byggnaden betecknad som "fiendens redute och ryttare corps de garde", alltså en av danska ryttare befäst vaktbyggnad. Från slutet av 1600-talet och under hela 1700-talet drevs krogrörelse i huset. Under seklets början var bland annat rådmannen och handelsmannen Jöns Munck den yngre ägare.

I augusti 1747 köpte handlaren Hans Rasmus Kullenberg fastigheten på auktion. Vid mitten av 1700-talet ägdes eller hyrdes huset av såväl en tulltjänsteman Seiffert som en mjölnare Åberg. En kvarn fanns intill och mjölnaren gifte sig med Maria Elisabeth Seiffert, som fick åtta barn varav fem nådde vuxen ålder. Ett av dessa barn som växte upp i Skottenborg var Anna Catharina Lindskog som blev stadsbarnmorska från 1796 till 1824. Under seklets senare del finns det uppgifter om att Skottenborg användes som krog, bland annat för dem som arbetade vid kvarnen. Runt omkring fanns det enligt karta från 1748 flera tobaksodlingar.

Vid mitten av 1700-talet och en bit framåt satsades det mycket på att förstärka Kristianstad som fästning. Tidigt kom man fram till att det var fästningens kortsidor i norr och söder som behövde byggas ut och förstärkas. Ett tag fanns det planer på att riva Skottenborg som låg i vägen för expansionsplanerna, men huset klarade sig.

1784 tog staten över huset genom inlösning. Det började då få sitt nuvarande utseende med putsade fasader, rustikinfattning och toppiga, valmade tegeltak. Huset användes av staten som tjänstebostad för personal vid arbetet med fästningen, troligen officerare från Skånska fortifikationsbrigaden. Kristianstads lanttullkammare ansökte 1806 om tillstånd att få disponera byggnaden som tullhus, Det blev avslag med hänvisning till att militär måste finnas i huset för att bevaka – som det hette – kronans tillhörigheter vid utbyggnaden av södra fronten och till att huset sedan skulle rivas när den nya yttersta försvarslinjen skulle byggas. Men som så många gånger för när det gäller statens planerade satsningar på Kristianstads fästning så tog pengarna slut och stora delar av planerna skrinlades.

På tidigt 1800-tal var det åter nära rivning för Skottenborg. Den här gången var det kyrkogården som behövde utvidgas när den gamla vid Trefaldighetskyrkan inte längre räckte till. Postmästare Widells tobakslyckor strax intill köptes in och den nya kyrkogården invigdes 1839. I samband med koleralapandemin 1857 dog över 600 personer i Kristianstad och kyrkogården behövde expanderas ytterligare. Förhandlingar inleddes mellan stad och stat. Byggnaden hade då förfallit och enligt en notis i Kristianstadsbladet 1864 skulle "det wanprydliga gamla Skottenborgshuset" rivas. Men även den här gången klarade sig huset undan rivning.

1905 inropades Skottenborg av Kristianstad stad på auktion. Egentligen hade staden erbjudit staten att ta över byggnaden i befintligt skick utan kostnad, men i stället lade staten ut byggnaden på auktion. Staden vann auktionen med ett bud på 161 kronor. Ägandeskapet övergick till staden den 1 mars 1906.

I samma stund som byggnaden inköptes hemställde också drätselkammaren om att få hyra ut "lägenheten" då anbud fanns till en årlig hyra om 150 kronor. Uthyrning skulle ske fram till dess "det visar sig nödvändigt för stadsplanens genomförande, att byggnaderna nedrivnas". En nödvändighet som tack och lov aldrig infann sig. Skottenborg överlevde även sitt fjärde nedrivningshot.

"Av den ursprungliga byggnaden

Skottenborg. Källa: Regionmuseet Skåne

från 1614 återstår förmodligen bara en del av källaren och måhända något väggparti närmast mot Långebro” skriver Sune Friström i april 1993 i Långlördagsbladet.

1917 uppmättes huset av lantbyggmästarkursen vid Önnestads folkhögskola. Fina ritningar finns bevarade. Huset upprustades ca 1920 och har sedan dess använts som bostad, främst för museichefer.

Museichefen Eugéne Cederström bodde i huset fram till 1948. Efter det bodde nästa museichef Thorsten Andersson i huset fram till 1982, han blev också stadens första läns museichef. Han flyttade också in museiexpeditionen, som tidigare funnits i Tekniska skolan, till huset några år tills den flyttade till Tyghuset vid Stora Torg 1954. Efterträdaren Kåge Andersson bodde i huset till 1987, då nästa museichef Monika Minnhagen-Alvsten tog över. Den nästkommande museichefen Barbro Mellander hade en annan bostad och i stället flyttade kommunens kultur- och fritidschef Bengt-Åke Kjell in. Han blev den sista i en lång rad av offentliga chefer som bott i Skottenborg.

Huset har på senare tid restaurerats av kommunen, som nu utreder hur det ska användas framöver.

På tomten som är 1 334 kvadratmeter stor finns tre byggnader om totalt 139 kvadratmeter.

Läs mer på
www.kristianstad.se/skottenborg

Café Skottenborg

Trädgårdscafé som är öppet 9 maj till 29 augusti 2024 på onsdagar och torsdagar (ej 5 och 6 juni) kl. 12.30-15.30.

Kaffe/Te m. påtår	20kr
Läsk/Vatten	20kr
Sugrörsdricka	10kr
Hembakad kaka	20kr
Småkaka	10kr
Våffla m. grädde och sylt	35kr

Kristianstads
kommun

044-13 50 00
www.kristianstad.se